

Round Table over Carbon Credits

OP ZOEK NAAR VLEI GWIEL VOOR FINANCIËEL GEZONDE BIOBASED MARKT

TEKST Annet van der Graaf

BEELD Michael Kooren

VAN LINKS NAAR RECHTS: ANNET VAN DER GRAAF,
SACHA BRONS, WIETSE WALINGA,
NINA VAN DER GIESSEN, VINCENT BAKKER,
JOHAN MELLEGRS, HELEEN KLINKERT VALDALKAR,
RONALD SCHILT, LARS HILLEWAERE, EVELIEN DRENTH
EN ALEXANDER HEUSSCHEN.

DEELNEMERS

Alexander Heusschen, Provincie Utrecht – Strategisch beleidsadviseur klimaat

Nina van der Giessen, Rabobank – Carbon Lead Rabo NL

Vincent Bakker, Ballast Nedam Development – Head of Marketing

Sacha Brons, Climate Cleanup Foundation – Intervention Lead Construction Stored Carbon

Evelien Drenth, LTO Nederland – Sectorspecialist akkerbouw & volleggrondsgroente

Lars Hillewaere, LTO Bedrijven – Business Developer Carbon Farming

Johan Mellegers, FAAY – Manager Business Development

Heleen Klinkert Valdalkar, Nieuw Groen – Oprichter

Moderator: Ronald Schilt, Merosch – Directeur

De markt voor ‘biobased’ bouwen is volop in ontwikkeling. Biobased bouwmaterialen als vlas en hout worden steeds vaker ingezet in plaats van traditionele materialen zoals glaswol of beton. Wat is er nodig voor een versnelling van het toepassen van biobased? Platform WeGrow organiseerde een Round Table bij Merosch in Bodegraven. Een toepasselijke plek, omdat het gebouw oorspronkelijk een gymzaal was uit 1955, maar door Merosch zelf circulair en duurzaam is gerenoveerd tot bedrijfspand. Diverse experts op het gebied van biobased (ver)bouwen deelden hun inzichten over opschalen, betaalbaarheid en de eventuele rol van koolstofkredieten.

Biobased bouwen is een vorm van circulair bouwen, waarbij men gebruik maakt van grondstoffen die steeds aangroeien, zoals vlas, hennep of stro. Biobased (ver)bouwen is essentieel als het gaat om duurzame doelen als het verlagen van stikstof en de uitstoot van CO₂. Zeker nu Nederland de komende jaren voor een enorme bouw- en renovatieopgave staat. De experts aan deze Round Table zijn het erover eens dat er nog een grote slinger aan de biobased sector moet worden gegeven om een gezonde markt voor biobased materialen te creëren. Maar hoe? Is dat sec het creëren van vraag of kan wet- en regelgeving daar ook een rol in spelen? Zijn er barricades die opschalen in de weg staan en wordt er genoeg gefocust op de hele keten?

Ronald Schilt: Geef in de tender of uitvraag al mee dat biobased isolatiemateriaal het uitgangspunt is.

“Meer doen.” Dat is volgens Sacha Brons van Climate Cleanup een belangrijke voorwaarde om het toepassen van biobased te versnellen. Hij trapt af met een introductie over een onderzoek door Climate Cleanup met onder andere Ballast Nedam Development. Dat onderzoek richt zich op hoe koolstof die is opgeslagen in biobased bouwmaterialen in geld kan worden omgezet (monetariseren) om de transitie naar klimaatneutraliteit in de bouwsector te bevorderen. “Het afgelopen najaar zijn we gewoon de markt opgegaan om een aantal projecten door te rekenen. Hoeveel CO₂ zit er in? En wat betekent het als je dat wil gaan verkopen? De uitkomsten vertellen iets over schaalbaarheid en wat voor barrières je daarbij tegenkomt.”

DAADWERKELIJK TOEPASSEN

Dat is volgens Brons niet iets wat je aan de tekentafel allemaal uitkristalliseerd krijgt. Op het moment dat je dat daadwerkelijk op projecten, materialen en percelen

gaat toepassen, is dat heel belangrijk voor de begroting van zo’n project. “Dan zie je waar de echte barrières opspelen op het moment dat mensen echt beslissingen moeten maken die af gaan hangen van koolstof en van de prijs die je er voor krijgt.” Brons heeft het afgelopen jaar gemerkt deze berekeningen enorm veel versnelling kunnen opleveren.

Het monetariseren van koolstof is niet nieuw. Het carbon credits-concept werd in de jaren 80 van de vorige eeuw voor het eerst door een bedrijf toegepast, vertelt Brons. Het is op grotere schaal door het Kyoto-protocol in 1997 doorgevoerd, waarbij een aantal ontwikkelde landen voor het eerst uitstootdoelstellingen vaststelden en stappen zetten om reductie van uitstootdoelstellingen te realiseren. En die mochten ze onderling ook gaan uitwisselen. Met het Parijsakkoord steeg de noodzaak om te reduceren, maar ook om de CO₂ uit de lucht te gaan halen.

Sacha Brons: Het doorrekenen van projecten vertelt iets over schaalbaarheid en wat voor barrières je daarbij tegenkomt.

SPECIFIEKER EUROPEES BELEID

“De verwachte grote inhaalslag wat betreft duurzame ontwikkeling is helaas nauwelijks gekomen. Allerlei schandalen rondom carbon credits zorgden voor veel twijfel bij consumenten en ngo’s en het doel om de economie te stimuleren is niet gelukt. En tegelijkertijd zitten we nog steeds in een klimaatcrisis.” Daarom vindt Brons het een goed idee dat er specifiek Europees beleid komt op dit onderwerp. Op dit moment buigt de Europese Commissie zich hierover. Het doel is dat dit jaar nog de definitieve tekst klaar is van een Europese wetgeving voor het certificeren van koolstofopslag in de bouw. En die wetgeving treedt dan waarschijnlijk eind volgend jaar in werking. Er komt daarnaast een centraal register dat bijhoudt of het CO₂-beleid en het stimuleren van CO₂-opslag van bedrijven, overheden en andere organisaties volgens centrale Europese regels gebeurt. Die registratie moet helpen om te zorgen dat die duurzame prikkels er komen en blijven. Brons zit bij die expertgroep in Europa die dat inhoudelijk moet gaan regelen. Hij is daarom erg geïnteresseerd in bedrijven die met koolstofreductie en biobased bouwen bezig zijn, want zij kunnen belangrijke input leveren op hoe het in de praktijk geregeld zou moeten worden.

In dat licht wil Climate Cleanup met onderzoek bijdragen. “Op die manier is er nu een idee hoe we CO₂ in bouwproducten moeten volgen.” Brons heeft het dan specifiek over CO₂-opslag. Hoewel het vermijden van uitstoot een reële waarde heeft voor de hele biobased bouwketen, is die waarde door schandalen gereduceerd tot hoogstens een positief neveneffect dat je niet moet willen verhandelen. “De stap die we nu moeten zetten is kijken hoe we zo transparant en betrouwbaar mogelijk de CO₂-opslag in gebouwen bepalen, en wie op basis daarvan die prikkel gaat geven om de sector te stimuleren.”

Alexander Heusschen: Die keten wil je zo kort mogelijk houden, maar wel zo dat je in heel Nederland de lokale economie stimuleert.

Of die Europese regelgeving-methoden die ze aan het ontwikkelen zijn, dermate stevig zijn dat die greenwashing en nieuwe schandalen gaan voorkomen? Brons denkt van wel, mede door de Green Claims Directive-richtlijn die in februari is ingegaan en de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). “Zodra die Europese wetgeving ingaat is het hele idee van compensatie en klimaatneutraal met carbon credits verleden tijd. Dan gaat het over een bijdrage die je levert, in plaats van een plicht die je afkoopt. En dat maakt het al dat het veel minder gevoelig ligt.” Hij verwacht dat in de toekomst het ook verplicht wordt om bij te dragen. “Net zoals je nu een verplichting hebt om te rapporteren, dat je dan ook een verplichting hebt om een bepaald deel van je winst te investeren in CO₂-opslag. Ik heb het dus niet alleen over de stok van minder gaan uitstoten, maar ook over de wortel van een financiële prikkel voor CO₂-opslag. Het is een logische stap dat daar voor bedrijven ook verplichtingen voor komen wanneer het goed geregeld is.”

UITGANGSPUNT GEMEENTELIJKE TENDERS

Aan de vraagkant zouden dat volgens Ronald Schilt heel goed de gemeentes kunnen zijn, omdat zij gaan over woningbouw binnen de gemeentelijke grenzen. Schilt is directeur van Merosch, een organisatie die zich bezig houdt met onderzoek, ontwerp, evaluatie en kennisdeling voor toekomstbestendige, duurzame gebou-

wen en gebieden. Hij krijgt wel eens de vraag van gemeentes naar een duurzaamheidsvisie voor een bepaald gebied. Bijvoorbeeld als er tweehonderd woningen gebouwd moeten worden en die gemeente wil weten wat ze kan meegeven in het programma van eisen bij een aanbesteding. Schilt: “We hebben toen een idee gelanceerd om in de visie op te nemen dat er in principe zoveel procent -regionaal of landelijk- biobased isolatiemateriaal gebruikt moet worden voor die woningen. Zodat je in de tender of in die uitvraag al mee kunt geven dat biobased

isolatiemateriaal het uitgangspunt is, tenzij dat technisch of financieel niet mogelijk is of het aanbod er gewoon niet is.”

LOKALE ECONOMIE STIMULEREN

Alexander Heusschen, strategisch beleidsadviseur van de Provincie Utrecht, zet vraagtekens bij Europese regelgeving om schandalen als greenwashing te voorkomen. Hij ziet liever dat dergelijke creditverhandeling lokaal georganiseerd wordt om de kans op een nieuwe manier van greenwashing door carbon credits te verminderen. “Straks krijgen we misschien dezelfde fiasco’s doordat je de opslag op vastlegging van CO₂ in bijvoorbeeld Bulgarije meerekent in je eigen bedrijfswoning. Ik denk niet dat dat heel wenselijk is.”

De Provincie Utrecht denkt daarom eerder aan lokaal opslaan en desnoods een eenmalige lokale creditverhandeling. Met lokaal bedoelt hij opslag in Nederland. “Dat lijkt me een beetje het uitgangspunt, ook als het om carbon credits gaat. Die keten wil je zo kort mogelijk houden, maar wel zo dat je niet alleen in Utrecht, maar ook elders in het land de lokale economie ermee stimuleert, zodat verhandeling ten gunste komt aan lokale boeren. De vraag is hoe dat zich gaat verhouden met zo’n EU-richtlijn.”

Bij Faay in Vianen zijn ze al volop met dit onderwerp bezig. Het bedrijf produceert duurzame wanden en plafonds en haalt voor de productie zijn vlassen uit Frankrijk. Volgens Johan Mellegers van Faay clast een korte lokale keten met het hebben van een goed businessmodel. “Doordat we die vlassen uit Frankrijk halen, kunnen we schaal gaan creëren en een gunstiger prijs. Op het moment dat wij in Nederland het beetje aan biograndstoffen gaan verwerken tot bouwmaterialen, wordt het onbetaalbaar.” Naast beprijzing voorziet hij

Johan Mellegers: Doordat we die vlassen uit Frankrijk halen, kunnen we schaal gaan creëren.

bovendien een certificatenrace op het moment dat bedrijven die alleen krijgen als je in Nederland produceert en bouwt. Dergelijke certificaten worden in Nederland uitgegeven door verschillende stichtingen, zoals de Stichting Nationale Koolstofmarkt. Zo’n certificaat is een bewijs dat een project vrijwillig een bepaalde hoeveelheid emissiereductie of koolstofvastlegging heeft behaald, bovenop wat men al moet doen op grond van wetgeving. Een certificaat is dus geen krediet.

KOOLSTOFTAKSEN

Een derde probleem zit volgens Mellegers ook in het aantal koolstofaksen die een bedrijf straks krijgt. Naast het certificaat voor het project zelf, krijg je ook een taks voor producten die van buiten Europa komen. “Aan de

ene kant krijg je dan een Europese wetgeving die over Europa gaat. En aan de andere kant zijn we nu een Green Deal aan het organiseren met elkaar. Ieder land stopt er geld in en gaat het wiel opnieuw uitvinden. En dat geldt ook voor die koolstofcertificaten straks."

Vincent Bakker, Head of Marketing bij Ballast Nedam Development zegt dat veel consumenten een voorkeur hebben voor biobased materialen geografisch vandaan mogen komen. Vorig jaar heeft Ballast Nedam Development, samen met Climate Cleanup Foundation, de eerste stap gezet om CO₂-opslag in haar woningbouwprojecten nu ook financieel te stimuleren. Bakker: "We doen continu onderzoek onder nieuwbouwkopers en -zoekers. In Nederland werken we met hele grote databases, dus dat zijn heel betrouwbare onderzoeken."

Heleen Klinkert Valdalkar: Klanten willen graag hoogwaardige credits met aanvullende waarden op het gebied van biodiversiteit.

We onderzoeken ook echt heel specifiek naar biobased materialen. Het blijkt dat consumenten heel duidelijk kiezen voor zowel lokaal -uit Nederland- en uit Europa." Dat biedt volgens Bakker perspectief om biobased materialen uit bijvoorbeeld Frankrijk te halen en financieel ook winstgevend te zijn. De keuze of biobased lokaal of in Europa ingekocht moeten worden, is dus volgens hem al gemaakt. "Dus laten we daar op te focussen."

NIEUWE KETEN

Vanuit het perspectief van de bouw snapt Nina van der Giessen van de Rabobank dat heel goed. "Het is mijn doel dat we agrariërs, biobased producenten en bouwers kunnen faciliteren om deze biobased keten samen te bouwen." Op die manier is volgens Van der Giessen CO₂-positieve landbouw en bouw te realiseren en worden deze sectoren de pijlers van de nieuwe economie.

In dit verband wijst ze op het Opschalingsplan Biobased Bouwen (IDOB). Om significant bij te dragen aan het behalen van transitiedoelen binnen de bouw en de landbouw en het creëren van een zelfstandige circulaire biobased (land)bouweconomie is het volgen het IDOB wenselijk dat 50.000 hectare vezelgewassen verbouwd wordt in 2030. Van der Giessen: "Daar

Lars Hillewaere, Business Developer Carbon Farming bij LTO Bedrijven wil eerst de misvatting uit de weg ruimen dat agrariërs niet willen veranderen. "Als je een-op-een gaat praten met boeren, merk je vaak dat ze gewoon boer willen kunnen zijn en er een goede boterham mee willen kunnen verdienen. Wat zo'n boer teelt is eigenlijk daaraan ondergeschikt." Het koolstof-vraagstuk bekijkt LTO Bedrijven dan ook vanuit dat oogpunt: levert het een goed verdienmodel op voor de agrariër? "We zien een vergoeding voor koolstofvastlegging vooral als transitiefinanciering. Het einddoel is een mooi saldo te bereiken met de teelt zelf en met de producten die je er uiteindelijk van maakt. En daarin moeten alle schakels van de keten meegenomen worden, zodat dat voor iedereen uit kan."

KIJKEN NAAR DE VRAAGKANT

De vraag is dan volgens Hillewaere wel hoe je zo'n systeem op gaat zetten, want boeren willen zich liever niet teveel bezig houden met de complexiteit die koolstof opslaan en verhandelen met zich meebrengt. Om de transitie te versnellen, vindt hij het belangrijkste dat

Lars Hillewaere: We zien een vergoeding voor koolstofvastlegging vooral als transitiefinanciering.

er wordt ingezet op het stimuleren van de vraag naar het product. Een koolstofcertificaat kan daar eventueel bij helpen. "Als een bouwpartij met dat certificaat meerwaarde kan realiseren aan het einde van de keten en daardoor een betere prijs voor het product kan betalen, denk ik dat dat onze voorkeur geniet. Tenminste, als de inkomsten uit die meerprijs ook terecht komen bij de agrariër."

"Maar hoe krijgen we het dan uiteindelijk voor elkaar dat er wel meer wordt betaald voor die bouwmaterialen en dat dat ook richting telers gaat als je wilt opschalen, ook in de teelt in Nederland?", vraagt Evelien Drenth van LTO Nederland zich hardop af. Op dit moment kan de Nederlandse agrarische sector niet concurreren met gewassen die bijvoorbeeld ook veel in Oost-Europa worden geteeld. In Nederland worden deze gewassen zoals koolzaad of granen ook wel geteeld, omdat

dat goed is voor de vruchtwisseling, voor onze bodem. Maar daar verdienen de meeste telers niks aan. De sector moet het economisch gezien hebben van de intensievere teelten waar we goed in zijn. Denk dan aan uitgangsmateriaal als pootdappels, verse groenten of tulpen. Dat zijn volgens Drenth de producten waarmee verdiend wordt.

Vincent Bakker: Consumenten kiezen heel duidelijk voor zowel lokaal -uit Nederland- en uit Europa.

FINANCIËEL GAT OVERBRUGGEN

Drenth ziet daarom geen directe reden om biobased materialen zoals vezelgewassen op grote schaal in Nederland te telen. "Dat kan ook heel goed in andere landen waar de kosten per hectare en op arbeid een stuk lager liggen en de volumes hoger." Bovendien is er een onderscheid tussen eenjarige biobased teelten en meerjarige. Onder eenjarige biobased teelten vallen onder andere vezelhennep en vlas. Maar beide zijn volgens haar niet renderend genoeg. "Vezelhennep zit nog onder het graansaldo. De teelt van vlas is wel iets hoger, maar is risicovoller. Je houdt er dus alleen wat aan over als je een lage pacht hebt of je grond al volledig hebt afgelost. Er is een behoorlijk financieel gat dat je als akkerbouwer moet overbruggen, wil die eenjarige teelt aantrekkelijk zijn."

Bij meerjarige teelt investeer je veel aan het begin en kun je na twee tot drie jaar oogsten. Dat levert volgens

Drenth waarschijnlijk wel aantrekkelijker saldo's op. "Helemaal als je ook nog een carbon creditsysteem erop zet, omdat meerjarige teelt natuurlijk veel meer droge stof en CO₂ per hectare kan afleveren. Carbon credits zouden het vlieg wiel kunnen zijn in deze transitiefase om het saldo van de agrariër te verbeteren en daarmee te zorgen dat dit een aantrekkelijker gewas wordt."

CARBON CREDITS

Heleen Klinkert Valdalkar, oprichter van Nieuw Groen onderzoekt in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de marktpotentie van Nederlandse carbon credits. De aanleiding is de ambitie van de overheid om de vezelteelt voor biobased bouwmaterialen te stimuleren. Dit onderzoek moet uitwijzen of carbon credits bij kunnen dragen aan het ver-

Nina van der Giessen: We willen agrariërs, biobased producenten en bouwers faciliteren om samen een biobased keten te bouwen.

beteren van het verdienmodel voor boeren die vezelgewassen telen. "Door de schandalen rond carbon credits is de markt versmald: het aantal klanten is afgenomen. Uit internationaal onderzoek blijkt dat de klanten die zijn gebleven graag hoogwaardige credits willen met aanvullende waarden op het gebied van biodiversiteit of credits die naast koolstofvastlegging ook bijdragen aan de Sustainable Development Goals. Dit beeld zien we ook terug in de resultaten van ons onderzoek. Daarnaast

geeft een meerderheid van de Nederlandse respondenten aan meerwaarde te hechten aan carbon credits afkomstig van lokale, Nederlandse projecten." Dat is in de lijn met het onderzoek van Sacha Brons naar de

Evelien Drenth: Carbon credits zouden het vlieg wiel kunnen zijn in deze transitiefase om het saldo van de agrariër te verbeteren.

wensen van consumenten als het gaat om bouwmaterialen en de manier van bouwen.

Het is volgens Klinkert Valdalkar zeker interessant om te kijken of dat financiële gat voor telers overbrugbaar is met de verkoop van carbon credits, zodat het voor hen wel rendabel is. Dat heeft ook te maken met de toenemende belangstelling van credithouders voor lokale carbon credits. Enerzijds omdat die bijdraagt aan de transitie; anderzijds ook om het verhaal. "Die credit is een heel gevoelig onderdeel van het duurzaamheidsverhaal. Als je ze dan koopt en je wil er iets mee in je communicatie, dan moet dat verhaal heel sterk zijn." Het duurzaamheidsbeleid is een onderdeel van het imago van zo'n bedrijf. Wil je het verhaal simpel en geloofwaardig houden, dan is een Nederlandse credit volgens deelnemers aan het Nederlandse onderzoek gewoon beter uit te leggen.